

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO,
OSNOVNO I SREDNJE OBRAZOVANJE

Nakladnik:

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Za nakladnika:

Maja Stojkić, ravnateljica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Rukovodilac PJ Sarajevo:

Alisa Ibraković, zamjenica ravnateljice Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Autorica:

Hašima Ćurak, stručna savjetnica za predškolski odgoj i obrazovanje

Lektura:

Tina Laco

DTP:

Branka Zvečevac, referent specijalist za grafički i web dizajn

Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje usvojio je dokument „Standardi učenja i razvoja djeteta u dobi pred polazak u osnovnu školu“ 22. prosinca 2020. godine.

Izrazi koji su napisani samo u jednom gramatičkom rodu odnose se jednako na ženski i muški rod.

Standardi učenja i razvoja djeteta u dobi pred polazak u osnovnu školu

1. Okvir za uspostavljanje Standarda učenja i razvoja djeteta

Na osnovi Okvirnoga zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini i Zakona o Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Agencija je tijekom 2018. razvila Zajedničku jezgru cjelovitih razvojnih programa za predškolski odgoj i obrazovanje definiranu na ishodima učenja. Zajednička jezgra cjelovitih razvojnih programa korištena je kao okvir i osnova za izradu Standarda učenja i razvoja predškolskog djeteta u dobi pred polazak u osnovnu školu.

U razdoblju ranoga djetinjstva dijete uči brže nego u bilo kojem kasnijem razdoblju života. Ono je aktivni činitelj vlastitog razvoja koji se odvija kroz dinamičku interakciju sa sredinom u kojoj raste. To je razdoblje najburnijeg biološkog razvoja ljudskog bića i ključno doba za zdrav tjelesni, emocionalni, društveni, jezični i intelektualni razvoj, koji je isprepleten djelovanjem fizičke, društvene i kulturne sredine. Postoje brojni znanstveni dokazi da zdrav razvoj u ranoj dobi ima najveći značaj i utjecaj na buduća obrazovna postignuća, cjeloživotno učenje i zdravlje, ekonomsku produktivnost i sudjelovanje osobe u demokratskom društvu. U Konvenciji o pravima djeteta navodi se da svako dijete ima pravo na obrazovanje na osnovi kojega se u potpunosti uvećavaju njegove sposobnosti i poštuje njegov obiteljski, kulturni i jezični identitet, kao i da se dijete ima pravo igrati i biti aktivan sudionik u svim pitanjima koja se tiču njegovog života.

Zajednička jezgra cjelovitih razvojnih programa za rad u predškolskim ustanovama je prvi okvir učenja za djecu rane i predškolske dobi u Bosni i Hercegovini. Agencija je razvila ovaj okvir kako bi se pomoglo profesionalcima u području predškolskog odgoja i obrazovanja u pružanju mogućnosti da djeca dosegnu svoj potencijal u potpunosti i razviju temelj za budući uspjeh u učenju i životu. Zajednička jezgra i Standardi učenja i razvoja su širok okvir za osiguranje mogućnosti da djeca u svim ustanovama za odgoj i obrazovanje u ranom djetinjstvu dožive kvalitetno podučavanje i učenje. Posebno se naglašava učenje temeljeno na igri i vlastitoj aktivnosti djeteta, prepoznaje važnost komunikacije i jezika (uključujući ranu jezičnu i matematičku pismenost) te društveni i emocionalni razvoj.

Cilj je učenja Zajedničke jezgre cjelovitih razvojnih programa u predškolskom odgoju i obrazovanju, definirane na ishodima učenja, osigurati i stvoriti uvjete dobrobiti za svako dijete, što se promatra kroz tri aspekta:

- osobne, emocionalne, društvene i obrazovne dobrobiti za svako dijete u Bosni i Hercegovini,
- društvene dobrobiti kojima se osnažuje zajednica u stvaranju boljih uvjeta za odgoj i obrazovanje djece,
- sustavno-institucionalne potpore kao osnove za osiguravanje dobrobiti za svako dijete uključeno u institucionalni odgoj i obrazovanje.

Okvirni zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini normirao je vrijednosti, principe i ciljeve predškolskog odgoja i obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Zajedničkom jezgrom cjelovitih razvojnih programa u predškolskom odgoju i obrazovanju, koja je također zasnovana na ovim normama, definirane su razvojne oblasti, kompetencije i ishodi za djecu predškolske dobi u okviru cjelovitih razvojnih programa u institucionalnom predškolskom odgoju i obrazovanju. Standardima učenja i razvoja bliže se određuju razvojna i odgojno-obrazovna očekivanja od predškolskog djeteta u dobi pred polazak u osnovnu školu, na osnovu kojih se planiraju iskustva i prilike koje odrasle osobe trebaju omogućiti djeci da bi očekivanja bila realna.

2. Namjena Standarda učenja i razvoja djeteta

Standardi učenja i razvoja definirani su tijekom 2020. godine i predstavljaju nastavak rada Agencije na podršci razvoju kvalitete u predškolskom odgoju i obrazovanju kroz operacionalizaciju ishoda i implementaciju u praksi Zajedničke jezgre cjelovitih razvojnih programa u predškolskom odgoju i obrazovanju.

Standarde učenja i razvoja predškolskog djeteta, definirane na temelju Zajedničke jezgre, treba razumjeti kao razvojni dokument s prikazom vidljivih ponašanja koja dijete može pokazati, realnih razvojnih očekivanja i kompetencija koje bi svako dijete bez ozbiljnih razvojnih teškoća u dobi pred polazak u školu moglo razviti, pod uvjetom da su mu pružene podrška i odgovarajuće poticajne prilike (fizičke, društvene, odgojno-obrazovne, kulturološke,...) za razvoj kompetencija.

Kao takvi, Standardi predstavljaju alat i smjernice za predškolske ustanove, posebno za odgajatelje i druge odgojno-obrazovne stručnjake u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja, za podršku u procesu planiranja odgojno-obrazovnog procesa i praćenju i dokumentiranju razvoja i napredovanja djece u odnosu na očekivane ishode u autentičnom društvenom i kulturnom kontekstu. Standardi učenja i razvoja namijenjeni su ponajprije ustanovama za predškolski odgoj i obrazovanje, osnovnim školama, ali se njihov potencijal može koristiti i u drugim institucijama brige za djecu, dnevnim centrima, igraonicama, sportsko-rekreacijskim centrima i kampovima za djecu i slično.

Odgajatelji, stručni suradnici i ostali profesionalci, u suradnji s obiteljima, mogu koristiti Standarde učenja i razvoja kao radno sredstvo za:

- planiranje i praćenje razvoja ključnih kompetencija i životnih vještina djeteta (komunikacijske vještine, kritičko mišljenje, upravljanje emocijama, međuljudski odnosi i društvena odgovornost);
- kontinuirano praćenje napretka razvoja kompetencija i životnih vještina;
- planiranje i evaluaciju prakse i kurikula;
- pomoć obiteljima pri boljem razumijevanju o tomu što dijete treba znati i biti sposobno uraditi na kraju ciklusa predškolskog odgoja i obrazovanja;
- identificiranje i primjenu najboljih praksi usklađenih s ishodima i Standardima učenja i razvoja;
- identificiranje jakih i slabih strana i mogućnosti u stručnom usavršavanju i profesionalnom razvoju osoblja kako bi se zadovoljile potrebe djece;
- definiranje zajedničke vizije razvoja i učenja djeteta između odgajatelja, drugog osoblja i roditelja;
- dizajniranje aktivnosti koje roditelji mogu raditi kod kuće s djetetom, u cilju podrške i pomoći;
- razvijanje dobrih tranzicijskih praksi (npr. prelazak iz obitelji u vrtić, prelazak iz vrtića u osnovnu školu,...);
- mentorstva studentima i pripravnicima kako bi povećali svoja znanja i očekivanja;
- korištenje u provedbi individualiziranog obrazovnog programa;
- za diskusije i rasprave kroz koje treba doći do daljnjeg razvoja prakse i sustava za rani razvoj i učenje djece predškolske dobi, što uključuje i razvoj standarda.

Neka djeca dožive spektakularne skokove u razvoju za kratko vrijeme, dok druga doživljavaju postupni razvoj u istom vremenskom razdoblju. U oba slučaja njihov je razvoj potpuno očekivan i prihvatljiv jer je vrlo važno poštovati ritam i individualne osobine učenja i razvoja svakog djeteta. Formulirani Standardi učenja i razvoja samo usmjeravaju odrasle u njihovom procesu sudjelovanja i podrške cjelovitom rastu i razvoju svakog djeteta jer su to samo opće točke njegova razvoja, a ne strogo individualne razvojne staze.

Standardi učenja i razvoja predškolskog djeteta koristit će se kao smjernice za dublje razumijevanje razvojnih očekivanja praktičara koja se odnose na djecu na kraju ciklusa predškolskog odgoja i obrazovanja (i ishoda kojima se teži u kvalitetnom predškolskom kurikulu), uz primjenu holističkog, dobno primjerenog pristupa i drugih pedagoških usmjerenja za rad s djecom u predškolskom odgoju i

obrazovanju (npr. svako je dijete jedinstveno i kreativno biće, svako se dijete razvija svojim ritmom, odgajatelj poštuje dijete u smislu diferencijacije i individualizacije, odgajatelj podržava dijete prilagođavajući mogućnosti učenja, roditelji su prvi i najutjecajni učitelji djeteta, dijete uči kroz igru i vlastitu aktivnost, podučavanje mora biti integrirano, prijelazi moraju biti olakšani, osigurati sigurno i poticajno fizičko i društveno okruženje i drugo).

Standardi nisu namijenjeni testiranju, tj. provjerama postignuća testiranjem djece. Praćenje i analiza razvoja i napretka djeteta uz pomoć Standarda učenja i razvoja trebaju prije svega biti osnova za osmišljavanje i osiguranje iskustava za razvoj ključnih kompetencija i životnih vještina svakog djeteta u skladu s individualnim mogućnostima i potrebama, a u kontekstu autentične društvene brige o djetetu u kojemu se taj razvoj očekuje i odvija.

3. Sadržaj i struktura Standarda učenja i razvoja

Ovaj dokument je pouzdan pratitelj Zajedničkoj jezgri cjelovitih razvojnih programa za postupak operacionalizacije ishoda učenja. Standardi učenja i razvoja predškolskog djeteta zasnovani su na razvojnim područjima: tjelesni razvoj, razvoj govora, komunikacije i stvaralaštva, društveni i emotivni razvoj i razvoj osobnosti, intelektualni razvoj, te ujedno prate strukturu koja je ustanovljena u samoj Zajedničkoj jezgri:

1. **Zdravlje i tjelesni razvoj** (komponente: Razvoj motorike i osjetila, Zaštita i sigurnost i Zdrav način života)
2. **Osobnost djeteta i interakcija** (komponente: Odnos prema sebi, Odnos prema drugima i međuodnosi, Odnos prema prirodi)
3. **Govor, jezik i komunikacija** (komponente: Razvoj govora i uporaba jezika, Usmeno izražavanje i slušanje, Komunikacija i rana pismenost)
4. **Svijet oko nas** (komponente: Istraživanje svijeta, Rješavanje problema, kritičko i kreativno mišljenje, Rana matematička pismenost, Znanost i tehnika)
5. **Umjetnost i kultura** (komponente: Stvaralaštvo i kreativnost, Društvena uloga umjetnosti i kulture, Estetske vrijednosti i znanja o umjetnosti)

Za svaku navedenu oblast i komponentu izrađen je set standarda učenja i razvoja zasnovanih na suvremenim znanstvenim spoznajama (iz razvojne psihologije, predškolske pedagogije, interdisciplinarnih studija o ranom djetinjstvu i dr.), usklađenih s društvenim i kulturnim kontekstom u kojemu dijete raste, razvija se i uči. Izražavamo zahvalnost stručnjacima iz prakse predškolskog odgoja i obrazovanja i različitih znanstvenih disciplina u području odgoja, obrazovanja i ranog djetinjstva, koji su znatno pridonijeli razvijanju ovoga dokumenta.

Oblast:

ZDRAVLJE I TJELESNI RAZVOJ

Komponenta:

RAZVOJ MOTORIKE I OSJETILA

Ishod 1:

Istražuje osjetilima predmete i materijale; iskustvena saznanja koristi u misaonim procesima i aktivnostima.

Dijete će biti u stanju:

- koristiti osjetila za regulaciju pokreta
- koristiti osjetila za interakciju s okolinom
- usklađivati pokrete i kretanje s vanjskim podražajima i doživljajima podražaja
- kretati se u skladu s ritmom glazbe (npr. pratiti pokretom zadani ritam)
- imenovati svojstva dodirnutih materijala
- razlikovati i imenovati izvor zvuka
- razlikovati slatko, slano, gorko, ljuto
- razlikovati i imenovati osnovne i izvedene boje
- prepoznati svoju desnu i lijevu stranu
- orijentirati se i kretati u prostoru
- pokazivati namjerno pripremljene, šaljive pogreške na slici

Ishod 2:

Koristi prirodne oblike kretanja za razvoj funkcionalnih i motoričkih sposobnosti i vještina (puzanje, hodanje, trčanje, penjanje, skakanje, dizanje, nošenje, bacanje i hvatanje).

Dijete će biti u stanju:

- primjenjivati spretno osnovne oblike kretanja u kojima sudjeluje cijelo tijelo (hoda, trči, kotrlja se, skače, pliva,...)
- kretati se i izvoditi pokrete uz koordinaciju tijela
- ulagati napor i prilagođavati svoju snagu zadatku ili tjelesnoj aktivnosti
- izvoditi više radnji istovremeno (npr. trči i udara loptu, povezuje trčanje i skakanje, penje se i silazi niz stepenice držeći predmet u jednoj ruci, ...)
- održavati ravnotežu (npr. stoji na jednoj nozi određeno vrijeme, skakuće na jednoj nozi, hoda po crti, penje se uz stepenice s noge na nogu,...)
- izvoditi tjelesne vježbe sa ili bez rekvizita (npr. udara loptu do određene točke s određenom preciznošću, baci kuglu srednje veličine s određenom preciznošću, objema rukama hvata loptu iz različitih visina,...)
- pridruživati se zajedničkim tjelesnim aktivnostima s elementima sporta (npr. nogomet s malim golovima)

Ishod 3:**Kombinira i koordinira psihomotoričke radnje i aktivnosti da postigne/razvija/usavršava složenije oblike kretanja i djelovanja.**

Dijete će biti u stanju:

- uskladiti i povezati zadane radnje
- koristiti se predmetima i igračkama različite namjene i razine složenosti (npr. niže krupnije i sitnije perle,...)
- sastavljati dijelove motiva u cjelinu (npr. slaže slagalicu,...)
- graditi piramidu od 10 kockica
- prilagođavati svoj pokret osobitostima pribora (npr. reže škericama papir, ispravno lijepi na papir, šilji olovke,...)
- rastavljati i sastavljati igračke i predmete za igranje
- koristiti pribor za modeliranje u tri dimenzije (npr. za modeliranje, sklapanje predmeta,...)
- držati papir jednom rukom dok drugom crta, piše
- držati i listati knjigu/slikovnicu, stranicu po stranicu

Ishod 4:**Pokazuje grafomotoričku sposobnost.**

Dijete će biti u stanju:

- koordinirati psihomotorne vještine potrebne za pisanje slova i brojeva (npr. povlači različite crte; povlači crte od točke do točke, precrtava motive,...)
- koristiti razne pribore za pisanje, crtanje i slikanje ostavljajući tragove na papiru potrebnim pritiskom (npr. flomasteri, bojice, kistovi,...)
- držati olovku pravilno
- oblikovati plastelinom slovo/slova svog imena
- prepisivati slova i brojeve po uzoru

Komponenta:**ZAŠTITA I SIGURNOST****Ishod 1:****Štiti sebe i druge od povrijeđivanja u konkretnim situacijama.**

Dijete će biti u stanju:

- pokazati da posjeduje (samo)zaštitne vještine usmjerene protiv opasnih aktivnosti
- pokazati da posjeduje (samo)zaštitne vještine usmjerene protiv opasnih situacija
- pokazati da posjeduje (samo)zaštitne vještine usmjerene protiv opasnih predmeta i uređaja
- pokazati da posjeduje (samo)zaštitne vještine u odnosu na druge osobe
- uočavati očite znakove bolesti

Ishod 2:**Izražava sposobnost samoprocjene u odnosu na drugu osobu, predmet ili događaj.**

Dijete će biti u stanju:

- pokazati da posjeduje zaštitne vještine usmjerene protiv opasnih aktivnosti, situacija i predmeta
- birati sigurno okruženje
- pokazati vještine procjene i izbjegavanja opasnih aktivnosti i situacija u kojima su moguće povrede
- tražiti pomoć kada je to potrebno (npr. kada se osjeća ugroženo, uplašeno, bespomoćno...)
- razlikovati dobro od lošeg i nasilnog ponašanja
- procjenjivati faktore koji pridonose namjernim i nenamjernim ozljedama (uključujući nesreće na motornim vozilima, požarnu sigurnost i sigurnost oružja)

Komponenta:**ZDRAV NAČIN ŽIVOTA****Ishod 1:****Inicira i sudjeluje u aktivnostima koje su važne za unaprjeđenje vlastitog zdravlja i blagostanja.**

Dijete će biti u stanju:

- pridržavati se preporuka za zdravu ishranu i sudjelovati u tjelesnim aktivnostima
- inicirati igru i druženje tako da poziva u igru djecu koja trenutno nisu aktivna
- upravljati vlastitim emocijama
- držati tijelo pravilno, uz podsjećanje
- hraniti se samostalno koristeći pribor za jelo
- oblačiti se i svlačiti samostalno
- obuvati se i izuvati samostalno

Ishod 2:**Primjenjuje osnovna načela osobne higijene i higijene prostora.**

Dijete će biti u stanju:

- pokazati osnovne zdravstvene i higijenske vještine
- pokazati sposobnost rutinskog obavljanja svakodnevnih aktivnosti (npr. ustajanje, umivanje, pranje zuba, hranjenje,...)
- koristiti toalet potpuno samostalno
- održavati osobnu higijenu
- pospremati igračke i sobu

Ishod 3:**Pridržava se načela pravilne i redovite prehrane.**

Dijete će biti u stanju:

- birati hranu koja podržava zdravlje i smanjuje rizik od bolesti i budućih kroničnih oboljenja
- kontrolirati unos slatkiša, ali i voća, povrća, jesti i ono što manje voli

Oblast:

OSOBNOST DJETETA I INTERAKCIJA

Komponenta:

ODNOS PREMA SEBI

Ishod 1:

Pokazuje svjesnost sebe i svog identiteta kroz vlastite sposobnosti, karakteristike, osobine i mogućnosti.

Dijete će biti u stanju:

- prepoznati sebe kao dječaka/djevojčicu
- opisati se: svoje tjelesne osobine, oznake posjedovanja (npr. imam svoj bicikl) i preferencije (npr. volim jesti jabuku)
- objašnjavati sebe kao jedinstvenu osobu s osobitim karakteristikama

Ishod 2:

Gradi realnu i pozitivnu sliku o sebi, pokazuje samosvijest, samopouzdanje, samopoštovanje, odgovornost, povjerenje u svoje snage i sposobnosti.

Dijete će biti u stanju:

- pokazati pozitivno vjerovanje u sebe i vlastite sposobnosti (npr. pokazuje samopovjerenje u vlastite snage i potencijale)
- izražavati ponos na vlastita postignuća
- iskazati pozitivan natjecateljski duh
- prihvatiti da ostane samo kraće vrijeme u sigurnom okruženju, uz nadzor

Ishod 3:

Posjeduje razinu emocionalne svijesti i sigurnosti koja odgovara dobi i dobnom sazrijevanju i iskazuje ih u svim aspektima razvoja.

Dijete će biti u stanju:

- primjenjivati pristojnost u ponašanju i djelovanju prema drugim osobama
- iskazivati emocionalni kapacitet za uspostavljanje bliskosti prema više od jedne osobe
- prepoznavati emocije (npr. sreće, tuge, straha) i opisivati svoje osjećaje
- iskazivati suosjećanje (npr. iskazuje brigu za druge,...)
- djelovati tako da iskazuje suosjećanje i brigu o drugim osobama (npr. spremno je pomoći mlađem djetetu u vrtiću)
- koristiti i tumačiti neverbalno ponašanje

Ishod 4:

Izražava misli i djeluje tako da može utjecati na svoj položaj u okruženju.

Dijete će biti u stanju:

- predlagati igre, samo birati aktivnosti kojima se želi igrati i zabaviti (npr. bira samo središte aktivnosti u kojemu se želi igrati taj dan u vrtiću)
- birati prijatelje i prijateljice
- inicirati igre i aktivnosti
- procjenjivati sebe i svoje postupke (npr. putem reflektivnog razgovora s odraslom osobom)
- zauzimati se za sebe i druge (npr. pri raspravi o raspodjeli obveza, korištenju vremena za odmor i opuštanje,...)
- izražavati negodovanje na onemogućavanje samoafirmacije i inicijative

Komponenta:**ODNOS PREMA DRUGIMA I MEĐUODNOSI****Ishod 1:**

Uspostavlja, razvija i održava interakcije s drugom djecom i odraslima.

Dijete će biti u stanju:

- prilagođavati svoje ponašanje prema poznatim i nepoznatim osobama
- predstavljati se drugima (zna izreći ove informacije: ime i prezime, koliko godina ima, adresu stanovanja)
- slušati i pamtiti imena nepoznatih osoba koje mu se predstavljaju
- igrati se s djecom, imati prijatelja/prijateljicu
- pregovarati s vršnjacima i odraslom osobom
- kontrolirati nagonske impulse i prilagođavati iskazivanje svojih osjećaja

Ishod 2:

Pokazuje kooperativnost i zajedničko djelovanje kroz različite aktivnosti i kritički se odnosi prema mišljenjima i stavovima preuzetima od drugih.

Dijete će biti u stanju:

- surađivati s drugima
- slijediti upute zadane grupi
- čuvati svoje stvari
- poštovati tuđe stvari
- brinuti o zajedničkim stvarima
- kritički reagirati na ideje i prijedloge drugih

Ishod 3:

Djeluje u skladu s demokratskim principima, surađujući i odlučujući, uvažavajući i prihvaćajući različitosti.

Dijete će biti u stanju:

- preuzimati odgovornost, pregovarati i sudjelovati u donošenju odluka u grupi
- davati i/ili slijediti upute u timu, u ovisnosti o ulogama koje je preuzelo u podjeli timskih uloga
- prepoznavati, cijeniti i uvažavati sličnosti i razlike među ljudima
- uvažavati tuđa gledišta i stavove (npr. prilagoditi se autoritetu ili većini grupe)

Ishod 4:

Djeluje u skladu s društvenim, kulturnim i obiteljskim vrijednostima, razvijajući osjećaj pripadnosti zajednici.

Dijete će biti u stanju:

- primjenjivati pravila ponašanja u grupi
- iskazivati pažnju i brigu, zauzimati se za sebe i bliske osobe
- imenovati članove uže obitelji, njihove uloge i opisivati odgovornosti unutar obitelji
- iskazivati odanost obitelji, svom timu, grupi
- sudjelovati u grupnim/obiteljskim obvezama i svečanostima
- tražiti da sudjeluje/pomaže u radnim i svećanim aktivnostima i proslavama u vrtiću i domu
- primjenjivati etičke standarde odnosa prema društvenoj zajednici

Komponenta:

ODNOS PREMA PRIRODI**Ishod 1:**

Prepoznaje važnost prirode i uvažava prirodu kao prostor za život, razvoj, igru i učenje.

Dijete će biti u stanju:

- pokazati da primjećuje ljepotu prirode, osobito neke očite prirodne pojave
- ilustrirati doživljaj boravka u prirodi
- revidirati svoje prosudbe i mijenjati ponašanje na osnovi novih dokaza
- pokazivati samozaštitne vještine u vezi s opasnim prirodnim pojavama i nepogodama
- pokazivati zanimanje za zaštitu okoliša (npr. štedi vodu, električnu energiju, ...)
- prihvaćati etičke standarde odnosa prema prirodnom okruženju

Ishod 2:**Pokazuje poštovanje i divljenje prema životu i svemu živom.**

Dijete će biti u stanju:

- uočavati i uspoređivati (dovoditi u vezu) konkretnu uzročno-posljedičnu vezu u prirodi
- dovoditi u odnos pojavu u prirodi i svoj život, život i rad ljudi i obrnuto
- proučavati izgled i život životinja (npr. kukci, ptice u prirodnom staništu, dvorištu, slikovnici, enciklopediji)
- razlikovati životinje po staništu (domaće, divlje,...)
- opisati nekoliko očitih odlika osobe, biljke, životinje
- pokazivati uvažavanje i poštovanje prema odraslim osobama (npr. u obraćanju, u zajedničkom prostoru, u sredstvima javnoga prijevoza, ..)
- pokazivati zanimanje za zbrinjavanje biljaka i životinja (npr. brine o kućnom ljubimcu, njeguje biljku u vrtiću ili svom domu)
- nabrojiti nekoliko primjera pravednog/nepravednog ponašanja kada je u pitanju odnos prema ljudima i životinjama, iz iskustva

Ishod 3:**Postaje društveno odgovorno i djeluje u skladu s principima rješavanja problema u životnoj sredini (održivi razvoj).**

Dijete će biti u stanju:

- iznositi pretpostavke/pretpostavljati kako će se stvari/događaji u životnoj sredini odvijati
- primjenjivati savjete i pravila o sigurnom kretanju na otvorenom (npr. prelazi preko ulice na pješačkom prijelazu pažljivo, gledajući u oba smjera u pratnji odrasle osobe)
- ispitivati pravila i odgovornosti za tretiranje i poštivanje zemlje i njenih resursa s poštovanjem
- davati kritički osvrt na nepravdu (npr. nepravedan postupak) u svome okruženju
- koristiti pravila za propisno odlaganje otpada na za to predviđena mjesta

Oblast:

GOVOR, JEZIK I KOMUNIKACIJA

Komponenta:

RAZVOJ GOVORA I UPORABA JEZIKA

Ishod 1:

Koristi intuitivni, unutrašnji i neverbalni govor primjeren dobi i dobnom sazrijevanju.

Dijete će biti u stanju:

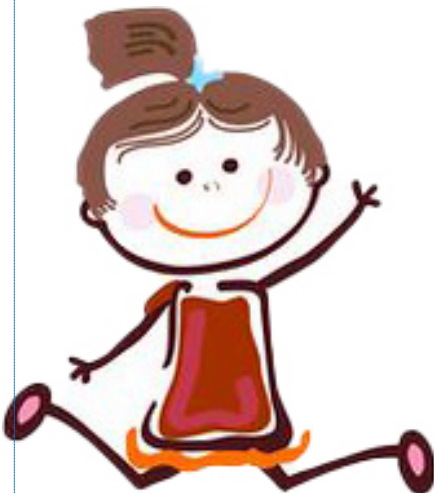
- koristiti neverbalne oblike komunikacije da bi iskazalo misli
- eksperimentirati s glasovima, rimovati
- izražavati zadovoljstvo kada mu se čita i pričaju priče
- odgovarati na izravne i neizravne signale i zahtjeve
- pričati izmišljenu priču igrajući se glasovima i glasovnim kvalitetama govora
- primjenjivati neverbalnu komunikaciju da bi zadovoljilo svoju potrebu, u kontekstu
- izražavati se govorom i glasovnim kvalitetama govora, kao što su visina, tempo i boja glasa, kako bi izrazilo osjećaje, misli i ideje
- pratiti odnose među ljudima i aktivno sudjelovati u interakciji (npr. prepoznaje namjere drugih i predviđa njihove postupke)

Ishod 2:

Primjenjuje glasovne strukture jezika i intuitivno uočava strukturu riječi i rečenica u skladu s književnojezičnim normama i koristi ih u usmenom govoru.

Dijete će biti u stanju:

- izražavati zanimanje za značenje riječi
- izražavati se razumljivo u usmenom govoru (koristi imenice, glagole, pridjeve,...)
- upotrebljavati u usmenom govoru množinu, padeže, veznike, prijedloge
- koristiti na pravom mjestu glagolska vremena u govoru (uz napomenu da još može griješiti pri slaganju nekih glagolskih vremena, subjekta i predikata)
- izgovarati sve vrste rečenica
- izražavati verbalno svoju misao (potrebu, želju, namjeru,..)
- postavljati pitanja o simbolima koji označavaju glasove
- primjećivati pogreške u govoru drugih

Ishod 3:

Sastavlja smislene rečenice i iskaze koristeći ih u kontekstu prenošenja značenja, ideja i razmišljanja.

Dijete će biti u stanju:

- proizvoditi smislene iskaze od pet - šest riječi, govoriti u složenim kombinacijama riječi i rečenica
- prihvatiti ulogu sudionika u razgovoru (npr. postavlja relevantna pitanja, povezuje iskaze s temom razgovora,...)
- mijenjati i prilagođavati svoje zahtjeve u odnosu na sugovornika
- proizvoditi neizravne zahtjeve i opravdanja
- reproducirati zanimljive događaje/doživljaje
- dramtizirati poznate priče, iskustvenu situaciju ili izmišljene događaje
- ilustrirati vlastite dojmove (npr. opisom, crtanjem, slikanjem, modeliranjem, dramskom igrom, plesom,...)
- objašnjavati da se njegove i tuđe ideje mogu napisati, a zatim i pročitati (npr. dijete samo ili netko drugi)
- koristiti razne oblike ranog pisanja (npr. pisanje, crtanje, korištenje nizova slova, drugih simbola,...)
- pokazati razumijevanje svrhe pisanja (npr. bilježenje popisa za kupovinu, upute, priča; pisanje pozivnica, razglednica,...)
- predstaviti vlastita stvarna ili imaginarna iskustva putem pisanja (s/bez ilustracija).
- pisati na svoj način poznate riječi poput vlastitog imena
- pokušati pročitati ili se pretvarati da čita
- iskazivati potrebu da pregleda i ponekad izmijeni svoje zapise i crteže
- raspravljati o vlastitim predviđanjima, objašnjenjima i uopćavanjima na temelju prošlih i trenutnih iskustava

Komponenta:**USMENO IZRAŽAVANJE I SLUŠANJE****Ishod 1:**

Pokazuje govorna i jezična iskustva i bogati rječnik i rečenicu u različitim aktivnostima.

Dijete će biti u stanju:

- usvajati i pamti nove riječi
- koristiti u razgovorima riječi i fraze naučene iz priča i iz drugih izvora
- verbalizirati ono što je već vidjelo, doživjelo (npr. iskustvo iz neposrednog okruženja)
- opisivati što se nalazi na slikama jasnog sadržaja
- prepričavati priču, pustolovinu omiljenog lika iz književnog djela, dječjeg filma
- reproducirati naučenu pjesmu ili kratku priču
- pokazati određeni sadržaj u zbirci fotografija, na zahtjev
- izražavati zanimanje da mu se priča, čita, pjevuši
- tumačiti obećanje

Ishod 2:**Istražuje govor i jezik i pokazuje inicijativu u usmenom izražavanju.**

Dijete će biti u stanju:

- postavljati pitanja koristeći kad, kako, zašto i odgovarati na postavljena mu pitanja dužim rečenicama
- prenijeti poruku od jedne do druge osobe
- izmišljati nove riječi, kratke priče, stihove, zagonetke
- kazivati svojim riječima šalu, zagonetku (npr. pokazuje smisao za šalu, osmišljava pitalice, zagonetni sadržaj,...)
- dodjeljivati glas likovima u igri
- koristiti rječnik uspoređivanja (npr. daje primjer za komparativ, razliku, suprotnost,...)

Ishod 3:**Pokazuje sposobnost slušanja u grupi vršnjaka i odraslih u različitim situacijama.**

Dijete će biti u stanju:

- prikupljati informacije iz okruženja koristeći svoja osjetila, promatranjem i kroz razgovore
- pratiti i izvršavati nekoliko (tri) naloga, verbalno danih istovremeno, bez gestikulacije
- sudjelovati u raspravama i dijalozima
- slušati sugovornika
- pratiti dogovorena pravila za raspravu (npr. sluša drugog i nastavlja razgovor)
- odgovarati s razumijevanjem na njemu upućen govor
- uviđati poruke iz okruženja
- razgovarati o određenoj temi, držati se teme razgovora
- stupati u komunikaciju s drugom djecom i odraslima lako

Komponenta:**KOMUNIKACIJA I RANA PISMENOST****Ishod 1:****Analizira književne tekstove kroz komunikaciju s drugima.**

Dijete će biti u stanju:

- komunicirati u različite svrhe (npr. za izražavanje osjećaja, postavlja pitanja, odgovara drugima na postavljena pitanja,...)
- pokazati zanimanje za čitanje i pisanje
- imenovati glavne likove
- nabrojiti glavne događaje u priči logičnim slijedom
- opisati glavne osobine likova i ključne događaje neke priče
- pratiti, slušati i razumijevati tekstove (tiskane, vizualne i multimedijalne) i reagirati odgovarajućom gestom, postupkom, komentarom ili pitanjem
- interpretirati, otpjevati pjesmu/odrecitirati tekst koje je naučilo napamet
- pratiti ritam i melodiju pri recitiranju pjesme
- pamti i prepričavati kraće književne i informativne tekstove, filmove, predstave (poštujući redoslijed zbivanja)

- razlikovati književne vrste s kojima je najčešće bilo u doticaju (npr. priča, pjesma, bajka,...)
- kazivati svojim riječima emotivni doživljaj o književnom tekstu
- iskazivati radost i uživanje u književnim tvorevinama

Ishod 2:

Pokazuje kako funkcioniraju sustavi simbola komunikacije i koristi ih.

Dijete će biti u stanju:

- slijediti tiskane riječi s lijeva nadesno, od vrha prema dnu i stranicu po stranicu
- prepoznati da izgovorene riječi mogu biti predstavljene određenim nizovima slova u pisanom jeziku
- postavljati pitanja o simbolima koji označavaju glasove
- pričati priču po nizu slika
- komunicirati pomoću različitih simbola
- usklađivati glasove s grafičkim simbolima
- prepoznavati i imenovati barem nekoliko velikih tiskanih slova abecede
- početi „čitati“ logografski ¹
- otkrivati vrijednost i zadovoljstvo kada ste sposobni komunicirati na više jezika ili u drugoj vrsti komunikacije
- prepoznavati da postoje alternativni i različiti oblici komunikacije (npr. Braillovo pismo, znakovni jezik, čitanje s usana, sredstva za digitalnu komunikaciju,...)

Ishod 3:

Izražava se pomoću grafičkih simbola u svakodnevnim aktivnostima.

Dijete će biti u stanju:

- ilustrirati glavnog junaka
- ilustrirati ideje ili ono što je bila glavna ideja
- koristiti se različitim načinima grafičke komunikacije
- pisati svoje ime na crtežu, slici, ilustraciji
- tražiti način kako nekome napisati pismo, poruku
- razlikovati i „čitati“ nekoliko prometnih znakova
- „čitati“ neke poznate natpise (npr. imena trgovačkih radnji koje poznaje i sl.)

¹ Logografsko učenje čitanja je prva faza u učenju čitanja, kada dijete određenom strategijom sagledava riječi kao cjeline. Dijete usmjerava minimalnu pažnju dijelovima riječi, usredotočeno je na sliku kao na cjelinu.

Oblast:

SVIJET OKO NAS

Komponenta:

ISTRAŽIVANJE SVIJETA

Ishod 1:

Koristi osjetila za promatranje i istraživanje fenomena i procesa u prirodi.

Dijete će biti u stanju:

- pokazati znatiželju i zanimanje za svoje prirodno okruženje (npr. što ga navodi na bavljenje aktivnostima vezanima za znanost)
- proširivati svoje promatračke vještine (npr. produžavanje vremena u kojemu nešto promatra, sposobnost opisivanja i potvrđivanja svojih opažanja korištenjem različitih resursa)
- sudjelovati u jednostavnim istraživanjima (npr. postavlja pitanja upravljajući materijalima; predviđanjem – što bi se moglo dogoditi sljedeće; testiranjem vlastitih opažanja kako bi se utvrdilo zašto se nešto događa).
- eksperimentirati s vodom i osobinama tvari u dodiru s vodom (npr. sol i šećer se se tope u vodi, kamen tone, plastika pluta,...)
- eksperimentirati s magnetizmom, svjetlošću, zvukovima, kretanjem tijela
- dati primjere tipičnih osobina različitih godišnjih doba
- ukazivati na tipična svojstva zemljanih materijala (pijesak, stijene, tlo, voda) i živih organizama.
- prepoznavati glavna obilježja Zemljine površine (potoci, brda, plaže) kada se nalaze u dječjem neposrednom okruženju i susjedstvu koje posjećuju.
- istraživati okolinu, svojstva tvari, funkcije predmeta
- objašnjavati sličnosti i razlike u onomu što otkriva
- prisjećati se cikličnih promjena na određenom predmetu u neposrednom okruženju (npr. drvo iz godine u godinu – cvijet, list, plod, opadanje lišća,..)
- opisivati stalnost u promjeni
- razlikovati očita agregatna stanja vode (npr. tekuće stanje, led,...)
- postavljati pitanja o prirodi, promjenama i fenomenima u prirodi
- istraživati transformacije u prirodi u neposrednom okruženju (npr. agregatna stanja vode, razvoj insekata, rast biljke iz sjemenke, životne cikluse životinja, biljaka)
- opisivati očita svojstva konkretne prirodne pojave, živog bića
- nabrojiti elementarne uvjete nužne za život živih bića – zrak, voda, svjetlost (toplina), hrana, tlo
- opisati očitu vremensku pojavu i uvjete koji se mijenjaju s promjenom vremena (npr. vjetar, kiša, snijeg, oblaci)
- objašnjavati načine kako biti siguran u određenim situacijama (npr. tijekom lošeg vremena, boravka na otvorenom, u zatvorenom,...)

Ishod 2:

Dovodi u vezu sebe, ljude, biljke, životinje, predmete i pojave u prirodnom okruženju u cilju razumijevanja svijeta u kojem živi.

Dijete će biti u stanju:

- opisati vidljive dijelove tijela i nabrojiti neke od elementarnih funkcija dijelova tijela (pokazujući veće znanje i poštovanje prema svome tijelu)
- komentirati promjene koje zapaža (npr. ovdje je nova zgrada, prije nije bila)
- razlikovati dijelove dana povezujući ih s vlastitim aktivnostima
- razlikovati jučer, danas, sutra, uz napredovanje
- iskazivati zanimanje o tomu kako se rađa dijete, zašto čovjek umire itd.
- koristiti prisjećanje, fotografije, anegdote, osobno i obiteljsko iskustvo kako bi objasnilo vlastiti rast, razvoj i promjene
- birati odjeću i obuću u skladu s vremenskim prilikama (npr. za lutku, za sebe,...)
- opisivati funkciju predmeta, namještaja, aparata, alata
- razvrstavati stvari ili slike stvari u kući/vrtiću na osnovi svrhe korištenja (npr. sapun u kupatilo, obuća u hodnik, jastuk u spavaću sobu,..)
- prepoznati put od kuće do vrtića, rekonstruirati slijed kretanja
- razlikovati prirodne i umjetne izvore topline i nabrojiti čemu oni služe
- identificirati očite zagađivače zraka, tla, vode

Ishod 3:

Koristi informacije iz različitih izvora o živoj i neživoj prirodi.

Dijete će biti u stanju:

- raspravljati o doživljajima i događajima, tražiti više informacija o tome
- pokazivati rastuću sposobnost prikupljanja i bilježenja (uz pomoć) podataka o pojavama, živim i neživim bićima (npr. u raspravama, crtežima, na jutarnjem sastanku u vrtiću kada se bilježi kakvo je vrijeme danas, koliko je sunčanih dana bilo u tijeku prethodnoga tjedna i sl.)
- kategorizirati živo i neživo u svom okruženju na temelju osobina koje može promatrati (npr. tekstura, boja, veličina, oblik, temperatura, korisnost, težina)
- upotrebljavati vještine promatranja za izgradnju svijesti o biljkama i životinjama, njihovim životnim ciklusima (npr. rođenje, starenje, smrt) i osnovnim životnim potrebama (npr. zrak, hrana, svjetlost, odmor)
- opisati odnose među poznatim biljkama i životinjama (npr. gusjenice jedu lišće)
- opisati mjesta na kojima žive poznate biljke i životinje u bliskom okruženju (npr. grad, parkovi, polja, šume)
- uspoređivati kretanje uobičajenih predmeta u pogledu brzine i smjera (npr. brži, najsporiji, gore, dolje, lijevo, desno)
- koristiti riječi za suprotno, komparaciju, smjer

Ishod 4:**Stječe kompetencije za učenje i rad.**

Dijete će biti u stanju:

- praviti raspored svoga vremena (npr. za igru, druženje, rutinske i/ili konkretnu određenu aktivnost) i ostvariti ga
- planirati aktivnosti i postavljati pravila na osnovi ranijih iskustava
- pokazivati ustrajnost unatoč suočavanju s poteškoćama (npr. nastavljajući započetu aktivnost)
- provoditi do kraja započetu aktivnost (npr. završiti što je započelo)
- izraziti ono što je naučilo, kazivati svojim riječima naučeni sadržaj
- nabrojiti i objasniti što je potrebno tijekom rada, igre
- ponavljati pokazane aktivnosti bez veće pomoći drugih
- primjenjivati stečeno znanje u igri i aktivnostima u vrtiću i izvan njega

Komponenta:**RJEŠAVANJE PROBLEMA, KRITIČKO I KREATIVNO MIŠLJENJE****Ishod 1:****Osmišljava, ispituje i primjenjuje nove ideje i teorije na temelju prethodnih iskustava i kritičkog odnosa prema njima.**

Dijete će biti u stanju:

- postavljati pitanja vezana uz vlastito zanimanje i zapažanja (npr. kada su živjeli dinosauri, zašto ih danas nema,...)
- uspoređivati i procjenjivati iskustava, radnje, događaje
- koristiti stečena iskustva za izgradnju novih
- pronalaziti više odgovora/rješenja na pitanje/problem, izazov
- dodjeljivati novu funkciju i ulogu poznatome predmetu, igrački, u igri
- istražiti funkcionalnost stvari i ideja propitujući odnose i međusobne utjecaje (npr. pokazuje zanimanje za alate, strojeve, aparate, želi znati kako funkcioniraju,...)

Ishod 2:**Prepoznaje uzročno-posljedične veze i odnose.**

Dijete će biti u stanju:

- dovesti u vezu odnose i međusobne utjecaje između funkcionalnosti predmeta i ljudi (npr. njihovih ideja)
- prepoznavati uzrok i posljedicu pri upravljanju predmetima
- prepoznavati uzročno-posljedične veze i odnose eksperimentirajući, putem pokušaja i pogrešaka
- procjenjivati uzrok i posljedicu putem sistematiziranih iskustava, uopćavanjima i predviđanjem (npr. „Danas može pasti kiša jer se nebo zacrnilo.“)

Ishod 3:

Primjenjuje strategije djelovanja i razmišljanja uključujući se u različite životne situacije i situacije rješavanja problema.

Dijete će biti u stanju:

- pokazati sposobnost rješavanja problema birajući strategiju na intuitivnoj razini (npr. promatranjem, pogađanjem, korištenjem metode pokušaja i pogrešaka, analiziranjem, uspoređivanjem, traženjem obrazaca, klasifikacijom, planiranjem, objašnjavanjem, diskusijom s drugima, slušanjem i traženjem informacija).
- provjeravati svoju sposobnost rješavanja problema osobne i društvene prirode samostalno ili uz pomoć i podršku
- izgrađivati vještine prihvaćanja rizika i postupaka koji trenutno ne dovode do rješenja (npr. učenje iz pogreške, nošenje s neizvjesnostima, predlaganje alternativnih rješenja i slično)
- primjenjivati i koristiti maštu i maštovite kombinacije u rješavanju problema
- prepoznati tko su pomagači u zajednici (policajac, vatrogasac,...)

Komponenta:

RANA MATEMATIČKA PISMENOST

Ishod 1:

Istražuje matematičke strukture i koristi modele da bi utvrdio njihove odnose.

Dijete će biti u stanju:

- razvrstati, klasificirati predmete i materijale prema svojstvima i uporabi (boji, veličini, obliku, namjeni, itd.)
- grupirati stvari i predmete prema zajedničkim osobinama i načinu organizacije (npr. buket cvijeća, gomila lišća, jato ptica, itd.)
- praviti skup predmeta čiji je broj elemenata manji od 10, po zadanom kriteriju
- uočavati stalnost u promjeni (npr. shvaća da veličina zbirke nekih elemenata ostaje ista, bez obzira kakav bio način na koji je ona predstavljena – početak konverzacije)
- uspoređivati količine, rješavati jednostavne probleme koji se odnose na količine
- koristiti rječnik kojim se izražava mjerljivo svojstvo predmeta i pojave (npr. debelo - tanko, blizu - daleko, manje - više - isto,...)

Ishod 2:

Stječe primjenjive matematičke predstave i koncepte, svrhovito ih koristi, izražavajući se matematičkim jezikom i simbolima u različitim situacijama i aktivnostima.

Dijete će biti u stanju:

- brojiti do 30, po redu
- brojiti količinu očitih elemenata nekog skupa
- pokazati koji je broj prije ili poslije broja 2, 3, 4, 5, 6, 7
- pokazati tko/što je prvi, a tko/što je zadnji u nizu, redu, razumjeti redne brojeve do 10
- razvijati različite načine za jednostavno matematičko računanje
- prepoznavati simbole za brojeve
- kopirati uzorak ili niz (crtajući, nižući po modelu)
- predstavljati i rješavati poznatu problemsku situaciju pomoću matematičkih modela
- imenovati poznate geometrijske oblike (krug, kvadrat,...)
- kopirati poznate geometrijske oblike crtajući ih
- koristiti rječnik kojim se izražava vjerojatnoća (npr. možda, sigurno, nikako, moguće, ako - onda; vjerojatno, točno, netočno)
- razlikovati apoen od jedne konvertibilne marke
- odbrojavati vrijeme (npr. u igri skrivača, na satu, na kalendaru,...)
- koristiti orijentaciju u vremenu i prostoru (npr. u danu, određuje mjesto i vrijeme događaja u odnosu na neki drugi događaj, orijentira se na prostoru jedne stranice, lista papira...)
- mjeriti prema uputama nestandardnim mjerama te standardnim mjerama u igri, ili po uputama

Komponenta:**ZNANOST I TEHNIKA****Ishod 1:**

Promatra pojave u prirodnom, materijalnom, društvenom svijetu, svijetu tehnike i uz iskustvena saznanja utvrđuje zakonitosti i veze.

Dijete će biti u stanju:

- postavljati pitanja vezana za vlastito zanimanje i zapažanja
- raspravljati o vlastitim predviđanjima, objašnjenjima i uopćavanjima na temelju prošlih i sadašnjih iskustava
- pokazati da razumije da različiti tehnološki alati imaju različitu uporabu, uključujući prenošenje osjećaja i ideja
- prikupljati informacije iz okruženja i koristiti ih za produbljivanje interesa (npr. proučava izgled kukaca u prirodnom staništu, postavlja o tome pitanja, traži dodatne informacije u slikovnici, enciklopediji,...)
- promatrati i opisivati oblike života biljaka i životinja
- analizirati i opisivati karakteristične osobine određene pojave
- objašnjavati čovjeka kao prirodno i društveno biće

Ishod 2:

Pokazuje kompetencije za ranu pismenost iz tehnologije u svakodnevnom životu, igri, učenju, radu, kao i za predstavljanje ideja.

Dijete će biti u stanju:

- navoditi primjere i načine na koje se tehnologija može koristiti za rješavanje problema
- slijediti pravila za sigurnu uporabu kompjutera i drugih tehnoloških alata
- koristiti se složenijim konstruktivnim igračkama, sklapati i konstruirati
- sklapati igračku po uputama i modelu
- graditi čvrstu strukturu u trodimenzionalnom formatu (npr. od drvenih elemenata, žice, plastelina, neoblikovanih materijala)
- koristiti sigurne i poznate tehničke uređaje i pomagala za dječju igru, zabavu i učenje (npr. digitalni fotoaparat, zna uključiti i isključiti kompjuter,...)
- povezivati doprinos ljudskog rada i utjecaj tehnologije na rad i život ljudi, kao i na razvoj znanosti i društva
- koristiti sigurne kompjuterske programe primjerene dobi kako bi samo crtalo, modeliralo, uređivalo ili bojilo neki sadržaj

Ishod 3:

Pokazuje kompetencije za ranu pismenost iz znanosti.

Dijete će biti u stanju:

- iznositi pretpostavke i teorije o tomu kako funkcioniraju pojave, fenomeni, predmeti
- razraditi projekt s vršnjacima koristeći vizualne forme (npr. izrada vjetrenjače i nalaženje načina na koji će biti u uporabi odnosno funkcionirati)
- koristiti jednostavnije simbole (univerzalne i svoje) kako bi predstavilo pojavu, odnos, stanje, fenomen, osobinu, emociju i slično
- pokazati zanimanje za jednostavne eksperimente (npr. naelektrizirati balon od vlastitu kosu i sl.)

Oblast:

UMJETNOST I KULTURA

Komponenta:

STVARALAŠTVO I KREATIVNOST

Ishod 1:

Prepoznaje osnovna izražajna sredstva u vlastitom i tuđem stvaralaštvu i u umjetničkim djelima.

Dijete će biti u stanju:

- razlikovati i imenovati sve osnovne boje, nekoliko izvedenih, crnu i bijelu
- razlikovati crtež, sliku i skulpturu
- imenovati različita likovna sredstva (npr. točka, crta, boja,...)
- nabrojiti nekoliko glazbenih instrumenata
- razlikovati pjevanje, sviranje i slušanje u glazbi
- identificirati par glazbenih instrumenata po izgledu i po zvuku
- pridružiti se zajedničkom muziciranju
- prepoznati dinamiku kao stimulans za kretanje
- navoditi imena likova iz filma/predstave za djecu i svojim ih riječima opisati
- usporediti dva oblika na istoj slici, dvije kompozicije
- uspoređivati razlike između lutke i glumca, crteža i fotografije, plesa i glazbe te ih verbalizirati
- pokazati svijest o kontrastu koristeći plesne elemente (npr. brzo - sporo,...)

Ishod 2:

Istražuje i izražava se kroz različite načine vlastitog izražavanja kroz umjetnost, medije, tehniku.

Dijete će biti u stanju:

- pokazati zanimanje za crtanje, slikanje
- izražavati zanimanje za igru, ritam, glazbu, pokret, glumu, modeliranje i ples
- birati i kombinirati razne materijale u likovnom izražavanju
- osmišljavati nove rime, priče, pjesmice
- dizajnirati izgled lutke za dramsku igru i vlastiti izgled
- generirati vlastiti doprinos zajedničkim glazbenim igrama, igrama s pokretom, igrama uloga i dramskim igrama
- pridruživati se zajedničkom muziciranju i igrama s pjevanjem
- crtati i slikati po intenzivnom osjetilnom, pokretnom i osjećajnom doživljaju
- koristiti znanja o osnovnim izražajnim sredstvima u vlastitom stvaralačkom izražavanju
- eksperimentirati s miješanjem boja pri slikanju
- eksperimentirati s materijalima za izradu kreativnih struktura
- oponašati, pretvarati se da je „netko drugi“ koristeći se pokretom, glasom, gestikulacijom, ekspresijom lica,..
- izražavati svoje i tuđe osjećaje, osobine i stanja na sebi svojstven način različitim umjetničkim sredstvima uključujući emocije, interakciju, pokret, simbole, ideje

- koristiti umjetnički jezik (crtanje, slikanje, kiparstvo, dramu, ples, pokret, glazbu, pričanje priča) za izražavanje misli, osjećaja i ideja

Ishod 3:

Stvara kreacije, rekonponira, te predlaže idejna rješenja i inovacije kroz različite načine izražavanja.

Dijete će biti u stanju:

- pokazati zanimanje za korištenje novih ideja, stvari, riječi
- rekonstruirati, unositi izmjene u poznate priče, uvoditi osobe koje je samo izmislilo, pa čak i mijenjati tijek priče
- eksperimentira s načinima izražavanja ideja i značenja pomoću različitih sredstava i medija
- kombinirati različite materijale, tehnike i medije kako bi se kreativno izrazilo
- osmišljavati uloge, scenarije i predlagati ideje

Komponenta:

DRUŠTVENA ULOGA UMJETNOSTI I KULTURE

Ishod 1:

Sudjeluje u društvenim i kulturno-umjetničkim aktivnostima i svečanostima.

Dijete će biti u stanju:

- uključivati se u obilježavanje blagdana
- sudjelovati u vrtičkim i obiteljskim svečanostima
- izraziti zanimanje za sudjelovanje u javnim i sportskim aktivnostima
- preuzimati svoj dio odgovornosti u zajedničkim akcijama, nastupima, natjecanjima
- prepoznati vlastiti doprinos koji daje u zajedničkim projektima

Ishod 2:

Procjenjuje umjetničke i kulturne pojave i događanja.

Dijete će biti u stanju:

- prosuditi svoj kreativni stvaralački rad po danim kriterijima
- prosuditi kreativni stvaralački rad drugih po poznatim kriterijima
- pokazati zanimanje za odlazak u kazalište, kino, muzej, izložbu, dječji festival
- izražavati svoj emocionalni doživljaj umjetničkog djela
- prepričati svojim riječima dojmove, doživljaje o najmanje dva umjetnička i/ili kulturna događaja u kojem je sudjelovalo

Ishod 3:**Utvrđuje značaj i ulogu kulturno-povijesnog naslijeđa u oblikovanju vlastitoga identiteta.**

Dijete će biti u stanju:

- prepoznati najvažnije primjere kulturno-povijesnog naslijeđa u neposrednom okruženju
- kazivati svojim riječima o primjerima kulturne baštine Bosne i Hercegovine
- prepoznati važnost očuvanja kulturne baštine Bosne i Hercegovine
- kazivati svojim riječima o drugim kulturama i tradicijama
- pokazati zanimanje za narodne priče i bajke, uspavanke, zagonetke, brojalice, tradicionalne igre, nošnju

Komponenta:**ESTETSKE VRIJEDNOSTI I ZNANJA O UMJETNOSTI****Ishod 1:****Prepoznaje važnost estetskih vrijednosti u svakodnevnome životu.**

Dijete će biti u stanju:

- prepoznati lijepo u okruženju, prirodi, umjetničkim i tehničkim proizvodima, uporabnim predmetima, stvarima za svakodnevnu uporabu
- oblikovati estetski doživljaj i estetski ukus kroz književnost, poeziju, kiparstvo, slikarstvo, arhitekturu, ples i glazbu, pjevanje, dramsku i filmsku umjetnost

Ishod 2:**Istražuje umjetnička djela i različite vrste umjetnosti u cilju stjecanja znanja opće kulture.**

Dijete će biti u stanju:

- prepoznati vrste umjetnosti i umjetnička djela s kojima je u doticaju
- posjedovati znanja o kazalištu za djecu
- pokazati zanimanje za nove izazove, otkrića i čuđenja

